

בעהש"ת

שבע היים

דברי תורה

מאת

כ"ק מרן אדמו"ר
הגה"ק זצוקללה"ה

דברי תורה

מאת

כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

פרשת ואתחנן תשפ"ג

גליון ב' אלפים פ'

שנה ל"ט • גליון מ"ג

יוצא לאור ע"י

מכון הוצאה לאור "שבע היים"

אגוד חסידי צאנז

רח' רבי עקיבא 8 • קרית צאנז נתניה

טלפון/פקס: 09-8820355

בארה"ב: 201-472-0556

תוכן הענינים

דברי תורה מאת כ"ק מרן ארמו"ר הגה"ק וצוקללה"ה

בשיעור חומש ורש"י פרשת ואתחנן תשי"ג

- תכלית העבודה היא שלא על מנת לקבל פרס, שהרי באמת תועלת המצוות בגשמיות וברוחניות הוא בעצם קיום המצוות עצמם, ואיך יבקש עוד שכר עבורם.
- על כל יחיד להתחזק בדרכי התורה הקדושה אפילו אם כל העולם יעמדו לנגדו, על דרך שהמליצו בדבר הכתוב 'על כן לא נירא בהמיר ארץ'.
- כשבני ישראל שומרים את התורה הקדושה, שנאת הגויים אליהם היא מחמת קנאה, ואילו כשבני ישראל סרים ח"ו מדרכי התורה, אזי אדרבה הגויים מתרחקים מהם כביכול מפני פחיתותם שלא ללמוד מהם.
- העומד להתפלל על כבוד שמים פתוחים לפניו שערי שמים בכל עת, וכל העתות הם עת רצון עבורו.
- עצה להבא להיטהר שלא יקבל על עצמו קבלה טובה לזמן מרובה רק יקבל על עצמו כל יום על אותו היום לבד.
- ישנם צדיקים שדרכיהם נעלמים מהבנת המון העם בבחינת 'חוקים ומשפטים צדיקים'. עובדא מהרה"ק מטשערנאביל זי"ע.
- כח הזכרון לזכור דברי תורה תלוי במדריגת הקדושה שבאדם.
- על האדם להיזהר משכחת התורה בפרט אחר שהוא עלול על ידי כך להנחיל שיבוש וטעות לבניו.
- העוסק בתורה לתכלית שהתורה תביאחו לידי יראת ה' גם בניו אחריו ילכו בדרכי התורה.

דברי תורה מאת כ"ק מרן ארמו"ר הגה"ק שליט"א

אנכי אנכי הוא מנחמכם

- ממרן זי"ע, שמחסידי הבורא כל עולמים שנחרב בית המקדש, ולא שרק בני ישראל נענשו, שזה גרם שגם השכינה הוכרחה לגלות עם ישראל והיא מגינה עליהם בגלותם.
- לכן תשעה באב נקרא מועד, ובאמצע היום מקילים באבילות, כי מתחזקים בשמחה שהקב"ה גם נמצא עמנו בגלות.
- מדרכי הרה"ק מלובלין זי"ע שהחסידיים אבלתם בלבם וצהלתם בפיהם, והיינו ששמחים שהמלך נמצא עמדם כיון שאף הוא גלה מביתו.
- הרמז בסדרי ההפטרה של ז' דנחמתא, על כך שהקב"ה נמצא עם ישראל בגלותם וזהו ההתחזקות עבורם.
- משה רבינו ביקש על עקבתא דמשיחא, שגם כשיהיו בחינת עבדים יראו את גדלך ואת ירך החזקה.
- לכן לא היה משה יכול להיכנס לארץ, כי אז לא היו יכולים להחריב את בית המקדש ולא היתה השכינה גולה עם ישראל.

דברי תורה

מכ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק וצוקללה"ה

בשיעור חומש ורש"י פרשת ואתחנן תשי"ג

יא, יג) במעם איסור אכילת חזיר לפי שמויק לגוף, ובין אם היא תועלת רוחנית, על דרך שאמרו חז"ל (פסחים ה, א) האומר סלע זו לצדקה בשביל שיחיה בני או שאהיה בן העולם הבא הרי זה צדיק גמור, אם כן מדוע יגיע לאדם שכר על המצוות שעושה ומקיים, הרי את עצמו הוא עובד ודיו בתקנת עצמו, ומהיכי תיתי שיוסיף לקבל שכר על כך שעושה טובה לעצמו.

על כן העיקר הוא שיעבוד האדם את השי"ת שלא על מנת לקבל פרס, כמו ששינונו (אבות א, ג) אנטיגנוס איש סוכו קיבל משמעון הצדיק הוא היה אומר אל תהיו כעבדים המשמשין את הרב על מנת לקבל פרס אלא הווי כעבדים המשמשין את הרב שלא על מנת לקבל פרס. ולכוונה זו אמר משה רבינו, ראה למדתי אתכם חוקים ומשפטים אך ורק כאשר צוני ה' אלקי, ולא כדי להשיג מזה איזו תועלת.

*

ביתר שאת נראה לבאר, על פי מה שכתב זק"ק זי"ע בספה"ק ישמח משה (פרשת חוקת, ד"ה עור שם במדרש), כביאור דברי המדרש (במדבר רבה יט, ו), ויקחו אליך פרה אדומה, אמר רבי יוסי

ראה למדתי אתכם חוקים ומשפטים כאשר צוני ה' אלקי לעשות כן בקרב הארץ אשר אתם באים שמה לרשתה. (דברים ד, ה)

משה רבינו ברוב ענוותנותו לא תלה הגדולה בעצמו, אלא היה סבור שכל כוחו ללמד תורה לבני ישראל הוא מפני שהקב"ה משפיע בו את שפע תורתו הקדושה על מנת להשפיעה לבני ישראל, ואילו היה הקב"ה משפיע כן לאבן מאבני השדה היה גם ככח האבן ללמד תורה לישראל, על דרך שאמר רבי חנינא בן דוסא (תענית כה, א) מי שאמר לשמן וידלוק הוא יאמר לחומץ וידלוק. וזה שאמר, ראה למדתי אתכם חוקים ומשפטים, אולם אין הדבר מכוחי, אלא כאשר צוני ה' אלקי לעשות כן בקרב הארץ אשר אתם באים שמה לרשתה, שהשפיע עלי את שפע תורתו על מנת שאלמדנה לבני ישראל לעשות כן בקרב הארץ.

*

עוד נראה לומר בפסוק זה, דהנה חקר המפרשים (עיין מורה הנבוכים להרמב"ם, ג, מה; רמב"ן, פרשת כי תצא, דברים כב, ו), אם נאמר שכל מצוות התורה יש בהם טעם לתועלת האדם, בין אם היא תועלת גשמית, כגון מה שכתבו (עיין רמב"ן ויקרא

לזה אמר משה רבינו גם בכל המצוות, ראה למדתי אתכם חוקים ומשפטים כאשר צוני ה' אלקי לעשות בן, כדי שעל ידי המעשה שאני אעשה והמעשים והכוונות שנתגלו לי יהיה סולם לכל ישראל לקיים את כל החוקים והמשפטים על דעתי ועל כוונתי.

*

עוד בפסוק הנ"ל, צריך ביאור מה שפתח הכתוב 'ראה' בלשון יחיד וסיים 'למדתי אתכם' בלשון רבים.

נראה לומר, דהנה מדרכם של בני אדם להימשך אחר מעשי הרוב הן לטוב והן למוטב, וכשח"ו רוב בני האדם אינם הולכים בדרכי השי"ת עלול גם היחיד לסור מדרכי התורה. אולם באמת האדם נברא יחיד (עיין סנהדרין לו, א), להורות שאפילו אם יהא הוא יחיד בעולם לא יסור מאחרי השי"ת. כפי שפירש החתם סופר זי"ע (ראה גם ארץ החיים, מערכת א, ערך הרה"ק מאפמא זי"ע, אות מא) את דבר הכתוב (תהלים מו, ג) על כן לא נירא בהמיר ארץ, שאפילו אם נראה 'בהמיר ארץ' שכל יושבי ארץ ימירו דתם וישתמדו ח"ו, אנחנו לא נירא ולא נוזו מדרך התורה והאמונה הקדושה.

לבן חייב כל אדם לומר בשבילי נברא העולם (סנהדרין לו, א), שלא ירך לבבו ולא ישנה מדרכיו הטובים אפילו אם כל העולם יעמדו לנגדו. כי ממה נפשך, אם ראוי להסתכל על אחרים, הרי טוב יותר להסתכל כלפי השי"ת, ואם אין לנו להסתכל על דעת אחרים, עלינו לקיים בעצמנו (משלי א, ח) ואל תמוש תורת אמך בכל מצב. ולזה עם בני ישראל הוא עם

ברכי חנינא אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה, לך אני מגלה טעם פרה, אבל לאחר חוקה וכו', רמו שכל הפרות במלות ושלך קיימת עיי"ש. דהנה בכל מצוה יש תיקונים, וכל התיקונים הם לתועלתינו. אכן כל התיקונים הם על ידי הכוונות, ולפי זה יעלה על הדעת שאותם אשר אינם יודעים לכוון אינם פועלים בעשיית המצוות ח"ו, והם שלא להזכיר, כי אם אמנם דבאמת עיקר תיקוני המצוות על ידי הכוונה הראויה בתיקון בקשר במידות העליונות, אך מחסד השי"ת שאם אחד עושה מצוה על דרך זה, כבר עשה סולם לכל העושים מצוה היא שיעלה בסולם ההוא אף שאין אתם יודע איך ומה ולמה, רק שיעשה לשמה. ועל דרך זה כל תפילותינו הולכים על דעת כוונת אנשי כנסת הגדולה, וכן אמירת תהלים על דעת כוונת דוד המלך ע"ה, וכן התקינו לומר קודם כל מצוה 'בשם כל ישראל' לקיים את המצוה על דעת היודעים מעמה וסודה. אם כן אם יהיה מצוה שלא יעשה בשום פעם בכוונה הראויה באמת, שלימותה נעדרת ולא תועיל.

והנה מצות פרה אדומה היא חוקה ולא נתגלה מעמה אלא למשה רבינו, על כן בהכרח שהפרה הראשונה שנעשתה בכוונת משה רבינו תהיה סולם לכל הפרות שיהיו, שיהיו כל הפרות נעשות על דעתו של משה רבינו ועל כוונתו. לכן נקראת מצות פרה אדומה על שמו של משה רבינו, וכל הפרות במלות ושלו קיימת, לפי שלולא כוונתו המהורה של משה רבינו לא היה אפשר לעשות את הפרה לדורות. אתר"ק בתוספת ביאור עיי"ש.

ולסור מדרכי השי"ת. על כך היה החתם סופר דואג מאד שמא יעלה בידם לבצע את זממם, ועמי הארץ ימשכו אחר הסתת אותם המכונים 'רבנים'. לכן הראו לו מן השמים, כי הנה בעל הבית הזה היה ידוע לו גודל מעמדו ורום מעלתו של החתם סופר, ובכל זאת כיון שראה שהחתם סופר שינה במעט ממה שהורגל הוא מבית אביו, מיד דיבר עליו סרה, ומכל שכן שבני ישראל לא יאבו ולא ישמעו לדברי המסיתים והמדריכים, ועדיין ישנה תקוה לעם בני ישראל שיהא בכוחם להחזיק בדרכי התורה.

על פי עובדא זו יש לבאר הכתוב (דברים לב, ו) שאל אביך ויגדך זקניך ויאמרו לך, ולכאורה למה לא ישאל תיכף את הזקנים, אלא הרמוז, תחילה שאל אביך ויגדך, היינו שתעשה כל מה שהיה נהוג בבית אביך, ורק לאחר מכן זקניך ויאמרו לך, אם תראה שהזקנים אינם משנים מדרכי אבות תשמע להם ללמוד גם מהם, אולם תחילה עלינו לקיים 'שאל אביך ויגדך' ללכת בדרכי אבות.

ולזה נאמר 'שאל אביך ויגדך בלשון יחיד, שאפילו הוא נשאר יחידי ההולך בדרכי אבות וכל העולם אומרים להיפך והולכים כל אחד איש לדרכו לפי ראות עיניו, ויחירא ויאמר בלבו איך יעמוד הוא לבדו נגד כל העולם, לא יירא מהם, אלא שאל אביך, לא לסור מדרכי אבות. הרי אפילו בצאת ישראל ממצרים מצינו (שמות יג, ח) וחמושים עלו בני ישראל מארץ מצרים, ודרשו חז"ל (ראה מכילתא, הובא ברש"י שם; מדרש תנחומא, פרשת בשלה סימן א) אחד מחמשה עלו, ויש אומרים אחד מתמשים, ויש אומרים אחד

קשה עורף (שמות לב, ט), כי מאחר שידוע לנו בבירור כי תורת ה' אמת ודרכיו ית"ש ישרים, אפילו אם כל העולם יאמרו להיפך לא נשמע אליהם.

*

מסופר על הגה"ק בעל חתם סופר זי"ע (ראה בספר חוט המשולש עמ' ל), שפעם אחת הוכרח לברוח מפרעשבורג מחמת חמת המציק, והגיע לעיר יערגין, שם התאכסן בביתו של עם הארץ אחד שהיה ארוק במצוות. במשך הזמן הגיע לידיעת החתם סופר שאותו בעל הבית עם הארץ החל להוציא את דיבתו רעה בדברי חידוף וגיזוף. התפלא החתם סופר ושלא לקרוא את אותו בעל הבית ושאלו מה פשעו ומה חטאתו שהוא מדבר עליו סרה, ומה עוולה מצא בו. נענה אותו עם הארץ ואמר: אומר לרבי את האמת בגלוי, הרי ראיתי שבשבת שחרית אכל הרב מבלי לקדש על הכוס, רק שתה כוס יין בישיבה ובצע על הפת... אותו עם הארץ בסכלותו היה סבור שצריך לעמוד בקידוש שחרית, וכשראה שהחתם סופר מברך על היין ושותה בישיבה, היה סבור שהוא אוכל ושותה בלי קידוש.

כששמע החתם סופר את הדברים נענה ואמר, שהדבר בא לו כעונש על שעבר על אוהרת חז"ל (שבת סג, א) אם עם הארץ הוא חסיד אל תדור בשכונתו. אולם שוב נענה החתם סופר ואמר, שמן השמים סיבכו את הדבר כדי להניח את דעתו, כי הנה באותה העת קמו המשכילים פורקי העול לפרוץ ח"ו את גדרות התורה, והיו ביניהם מטיפים בעלי לשון חלקלקות שהיו מושכים תמימי לב מאנשי קהלם לעבור על דברי תורה

שהרי יהודים רבים היו בשושן הבירה כמבואר במדרשי חז"ל (אסתר רבה מ, ד) שמרדכי הצדיק כינס כ"ב אלף ילדים ולמד עמהם תורה. אלא שמרדכי היהודי היה יחידי בדעתו שלא הסכים להשתחוות להמן, והיו בעת ההיא אנשים גדולים שגערו בו ולא הסכימו לדרכיו, כמו שאמרו בגמרא (מגילה יב, ב) שכנסת ישראל קבלה עליו ראו מה עבד לי יהודי ומה שילם לי ימיני, מה עבד לי יהודי דלא קמליה דוד לשמעני דאיתיליד מיניה מרדכי דמיקני ביה המן, ומה שילם לי ימיני, דלא קמליה שאול לאנג דאיתיליד מיניה המן דמצער לישראל. הם היו סבורים שבגין מרדכי הצדיק נגזרה גזירה להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים.

ואפשר שלכן תקנו חז"ל (מגילה ז, ב), מיחייב איניש לבסומי בפוריאי עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי, ותמוה מהו הענין בזה. אלא הכוונה להורות שגם בעת ההיא היו כאלה שהיו מקללים את מרדכי על כך שגרם לשנאת המן עוד יותר ממה שהיו מקללים את המן.

אָפֶּה על פי כן גם בעת שהיה מרדכי הצדיק נתון לבושת ולכלימה, בכל זאת בידעו שהאמת אתו לא נע ולא זע, והתנהג כאילו הוא איש יחידי ואין עוד יהודי זולתו בשושן הבירה. ויש לפרש בזה את הכתוב (אסתר ד, א) ומרדכי ידע את כל אשר נעשה ויקרע מרדכי את בגדיו וילבש שק ואפר ויצא בתוך העיר ויזעק זעקה גדולה ומרה. הכוונה, ומרדכי ידע את כל אשר נעשה, היינו שידע את כל מה שהכל מלעזים עליו שבגינו נגזרה גזירה, ובכל זאת לא הסתתר מיוחד פן יקויים בו (שמות יז, ד) עוד מעט וסקלוני, אלא ויצא בתוך העיר לעיני כל העם

מחמש מאות, ויש אומרים אחד מחמשת אלפים, נמצא שאותו היחיד שהיה ראוי לצאת ממצרים היה איש אחד לברו בין רבבות אלפי מצריים ואלפי ישראל שסרו מאחר ה', ובכל זאת ונצעק אל ה' אלקי אבותינו (דברים כו, ז), ויצאנו ממצרים.

זהו הרמז בדבר הכתוב (שמות כ, ב), אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים, נאמר אנכי ה' אלקיך בלשון יחיד, שאפילו אם תהיה יחיד לברך לא תסור מאמונת אומן 'אנכי ה' אלקיך', ולא תתמה איך יתכן שאוכל להתחזק לכדי כשכל העולם סרים מאחרי השי"ת, על כן אמר אשר הוצאתיך מארץ מצרים, אשר גם שם היית יחידי בדר ויוציאך ה' אלקיך משם.

זאת הסברה נותנת, וכי בשביל שאדם הראשון נברא יחידי כשרוב העולם היו בהמות וחיות, יעלה על דעתו שגם הוא ילך אחר הרוב להיות בהמה או חיה. כך גם היוודע שהוא הולך בדרך אמת, מה איכפת לו אם רוב בני האדם אינם מכירים בכך. לזה אמר הכתוב (דברים טו, ג) למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חיך, 'צאתך' בלשון יחיד, שיחיד יצאת ממצרים, ולכן לא ירך לברך גם היום אם תהיה יחיד לברך, אלא תזכור את היום הזה 'כל ימי חיך' שאתה חי עלי אדמות כאדם ואינך הולך אחר הרוב להיות כבהמה או כחיה.

*

בזה יובן מה שמצינו במרדכי הצדיק (אסתר ב, ה), איש יהודי היה בשושן הבירה, ודרשו חז"ל (אסתר רבה ג, ב) אל תקרי יהודי אלא יחידי, ולכאורה תמוה

שמה לרשתה', דהנה ירושה אין לה הפסק (בכא בתרא קכ"ב) ומושמעה ירושת עולם. אכן ארץ ישראל ניתנה לבני ישראל על תנאי, אם ישמרו את מצוות ה' ינחלוה נחלת עולם, אבל אם יסורו ח"ו מדרכי ה', הזהירה התורה הקדושה (ויקרא י"ח, כח) ולא תקיא הארץ אתכם כאשר קאה את הגוי אשר לפניכם, והיתה ארצכם שממה (שם כ"ו, לג), ולא תהיה להם ארץ ישראל לירושת עולם. ולזה אמר הכתוב, לעשות בן בקרב הארץ אשר אתם באים שמה לרשתה', שאם תקיימו את מצוות השי"ת תהא לכם הארץ לירושת עולם.

* * *

ושמרתם ועשיתם כי היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים אשר ישמעון את כל החוקים האלה ואמרו רק עם חכם ונבון הגוי הגדול הזה. (ד"ו)

אִיתָא בספר המדות להרה"ק רבי נחמן מברסלב ז"ע (ערך אמונה, אות מה), כאשר האומות מחרפין אותנו ביותר זה סימן על משיח, עכ"ל. כבר בילדותי נתקשיתי בהבנת דבריו והבאתי הספר לפני כ"ק אמו"ר ז"ע לשאול לפשר הדברים, כי הלא בכל דור ודור הגויים מחרפים את בני ישראל, אכן הכוונה בזה, כי בדורות עברו היו בני ישראל חשובים ונכבדים בעיני האומות, ומחמת גודל קנאתם ומחמת חששות הכמרים שמא בני ישראל בפקחותם יגלו את קלונם ואת דרכיהם המקולקלים, היו הורגים את בני ישראל, והיתה שנאתם מחמת קנאה.

אולם בעוונותינו הרבים כדור הזה התהפכה שנאת האומות לישראל להיות שנאה מחמת שפלות ודחיה, עד

בהיותו בבחינת 'איש יחיד' לעמוד על משמרתו גם אם כל העם יעמדו נגדו.

*

באורם של אלה הדברים יבואר הכתוב בפרשתן, שאמרה תורה 'ראה' בלשון יחיד, גם כאשר תהיה אתה איש יחיד הירא את ה' לבדך, לא תירא ולא תחת, ותקיים את מצוות ה' אשר למדתי אתכם חוקים ומשפטים כאשר צוני ה' אלקי בפרטות לעשות בן בקרב הארץ אשר אתם באים שמה לרשתה, כי משה קיבל את התורה, תורה צוה לנו משה מורשה (דברים לג, ד) גם ליחיד לברו.

*

עוד יתכן לומר בביאור הכתוב, כי הנה כשאדם מישראל בא לקיים את אחת ממצוות השי"ת, עלול שתעלה בו מחשבה, איך יקרב איש פחות הערך כמוני לעבוד את עבודת הקודש, על דרך שיסדו לומר קודם התפילה מי אנכי שאזוכה להתפלל לפני הקב"ה וכו'. על כן אמר משה רבינו ע"ה שהיה עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה (במדבר י"ב, ג), ראה למדתי אתכם חוקים ומשפטים, ואל ירך לנככם לחשוב שאינכם ראויים לקיים את חוקי השי"ת ואת משפטי, כאשר צוני ה' אלקי, שהרי גם אני שהנני שפל הערך יותר מכולכם ציווני ה' אלקי לקיים את מצוותיו, ומכל שכן שגם אתם מצויים לעשות בן בקרב הארץ אשר אתם באים שמה לרשתה.

*

עוד נראה לבאר דקדוק אומרו 'לעשות בן בקרב הארץ אשר אתם באים

התורה, אבל אנו אם נתחיל להסביר את דרכי התורה, הגויים אולי יש להם לשון יותר רהוטה וממון רב יותר להסביר את דרכיהם מאתנו.

וזהו המכוון באומרו, כי היא חכמתכם וכינתכם לעיני העמים, לעשות את המצוות לעיניהם מבלי להסתירם, אשר ישמעון את כל 'החוקים' האלה, חוקים בלא מעם ומבלי לגסות לקרבם אל השכל, ורק כך ואמרנו רק עם חכם ונבון הגוי הגדול הזה.

ושמרתם ועשיתם כי היא חכמתכם וכינתכם לעיני העמים אשר ישמעון את כל החוקים האלה ואמרנו רק עם חכם ונבון הגוי הגדול הזה. כי מי גוי גדול אשר לו אלקים קרובים אליו כה' אלקינו ככל קראנו אליו. (ה, ו-ז)

בתרגום אונקלוס, ארי מן עם רב דליה אלהא קריב ליה לקבלא צלותיה בעידן עקתיה כה' אלהנא ככל עידן דאנחנא מצלן קדמוהי [כי מי גוי גדול אשר לו אלוקים קרוב אליו לקבל תפילתו בעת צרתו כה' אלקינו ככל עת שאנו מתפללים לפניו]. בפשטות הכוונה, שכאשר יראו העמים שתפילתם של בני ישראל נשמעת ידעו שעם בני ישראל הם עם חכם ונבון.

והנראה לומר במקרא הדין, כי הנה העומד לפני הקב"ה להתפלל, אם תפילתו היא על צרכי עצמו, עליו לבקש עת רצון שתהיה תפילתו מקובלת לפניו יתברך שמו, כי שערי תפילה פעמים הם פתוחים ופעמים סתומים (עין מדרש שוחר טוב, מזמור סה), כמו שיסד הפייטן

שאפילו הערביים מתרחקים מבני ישראל כדי שלא ילמדו ממעשיהם רח"ל. מלפנים לא נמצאו בין בני ישראל רוצחים, אך כיום שלדאבוננו ישנם רבים שהסירו מעליהם את עול התורה הקדושה ופרקו מעליהם כל זכר של יהדות, רבו בהם רוצחים ופושעים עוד יותר מן הגויים רח"ל. כל זה מפני שמבלעדי התורה הקדושה אין היהודי נחשב לכלום בעיני הגויים, ולכן הם מחרפים את ישראל ביותר, וזהו סימן על משיח.

על כן אמר הכתוב, ושמרתם ועשיתם כי היא חכמתכם וכינתכם לעיני העמים אשר ישמעון את כל החוקים האלה ואמרנו רק עם חכם ונבון הגוי הגדול הזה, כל אכין ורקין מיעוטין הן (עין סנהדרין מז, א). הכוונה, שכאשר ושמרתם ועשיתם וגו' אזי ואמרנו 'רק', אפילו כשבני ישראל הם המעט בין העמים ונמצאים בשפלות, מכל מקום יכירו הגויים בכך כי עם חכם ונבון הגוי הגדול הזה. ואילו ח"ו לא ישמרו ויעשו את כל החוקים האלה, לא יאמרו אומות העולם שבני ישראל הם עם חכם ונבון.

ואמר הכתוב, כי היא חכמתכם וכינתכם לעיני העמים דיקא, שלא נטעה לומר שמן הראוי לקיים את מצוות ה' בסתר מבלי שיראו הגויים את מעשינו. כן לא נחשוב למצוא מעמים ונימוקים למצוות התורה שיתקבלו גם על לב אומות העולם ונגסה להסביר להם את טעמי המצוות, כי דרכים אלו לא נכוננו אלא לפני קדמוננו, כמו הרמב"ן, המהר"ל מפראג והרבי רבי יהונתן אייבשיץ ז"ע, שמלבד עוצם חכמתם היתה קדושתם מסייעתם לנצח במלחמתם את אויבי

בוזה גם יש לכאר הכתוב (שם קיה, יט) פתחו לי שערי צדק אבוא בם אודה י-ה, שבכל עת שאבוא יהיו השערים פתוחים לפני, והמעם, שהרי זה השער לה' צדיקים יבואו בו, כל כוונתי לבוא אל השער הוא עבור כבוד שמו יתברך, ולכן בדן הוא שתמיד יפתחו בפני שערי צדק.

וזוה גם המכוון בדבר הכתוב (שם נא, יז) ה' שפתי תפתח לעמוד בתפילה לפניך, ואם כי איני הגון ואיני כדאי, אולם הלא ופי יגיד תהלתך, הנני בא להגיד תהילתך ולבקש אודות כבודך יתברך, ולכן מן הראוי שבכל עת שפתי תפתח להתייצב בתפילה לפניך.

לבוונה זו אמרה תורה, כי מי גוי גדול אשר לו אלקים קרובים אליו כה' אלקינו בכל קראנו 'אליו', שבהיות שקריאתנו היא נוגעת אליו יתברך שמו, הקב"ה קרוב אלינו לקבל תפילתינו תמיד.

* * *

ומי גוי גדול אשר לו חוקים ומשפטים צדיקים ככל התורה הזאת אשר אנכי נותן לפניכם היום. (ה, ח)

הגה"ק הרבי ר' יהונתן אייבשיץ זצוק"ל (ראה תפארת יהונתן) כתב לפרש אומרו אשר אנכי נותן לפניכם 'היום', כי הנה אומות העולם גם להם יש חוקים ומשפטים כפי ראות עיני המלכים והשרים, מכל מקום חוקיהם ומשפטיהם משתנים תדיר לפי רוח הזמן, והם מתקנים את דתיהם בכל עת לפי הצורך. אולם תורתנו הקדושה חיה וקיימת, ואותם עשרת הדברות שניתנו למשה מסיני הם חיים וקיימים גם היום לעד

(שחרית ליום א' דראש השנה) 'ושם בימין יש חלונות, בצד ראשי הכרובים במעונות, כי דרך אותן החלונות, יאזין תפילות ויקשיב תחינות, פעמים פתוחות ופעמים צפונות, בכך עתים הם להתענות, בעת רצון להיפתח ולהענות, וכשיחפוץ רחום לשעות ולענות, יגזור ויפתחו אותן החלונות' וגו'. אבל העומד לפני הקב"ה להתפלל על צרכי גבוה, על דברים הנוגעים לכבודו יתברך, כל העיתים שוים לקבל את תפילתו ברחמים וברצון, שהרי הוא בא לחלות עבור כבודו של מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא.

משל למה הדבר דומה, למלך בשר ודם שאין רשות לאדם להיכנס לפלטרין שלו אלא בעתים ובזמנים יעודים שניתנה בהם רשות לבני אדם לבוא אל המלך ולבקש ממנו, אולם האיש שנודע לו על אודות מרידה במלכות שאירעה במדינה, אין ספק ששערי הפלטרין פתוחים לפניו והמלך מוזמן לשמוע את דבריו בכל עת, שהרי דבריו נוגעים לכבודו של מלך, והבא אל המלך לדרוש בטובת המלך כל העתים שוים וכל השערים פתוחים לפניו. כיוצא בזה גם במלכותא דרקיעא, הבא לבקש לצורך עצמו עליו לבוא בעתים מוזמנים בעתות רצון, אבל הבא לבקש על כבוד שמו יתברך תפילתו מקובלת בכל עת.

על כן אמר דוד המלך ע"ה (תהלים סט, יד) ואני תפילתי לך ה' עת רצון, הכוונה, כאשר ואני תפילתי לך ה', לצורך גבוה למען כבוד שמו יתברך, אזי תמיד היא עת רצון וכל העתים שוים לטובה לבוא אל המלך להתחנן לו, ובכל פעם שיבוא יפתחו שערי שמים לפניו.

פירשו קמאי, שיש צדיקים שצדקתם ניכרת והכל יודעים מדוע הם נחשבים צדיקים. אולם יש צדיקים שכלפי חוץ אין צדקתם ניכרת ואין האדם הפשוט יודע על מה ולמה הם נחשבים לצדיקים, אלא הם צדיקים בכחינת חוק בלי טעם. וזהו אשר לו חוקים ומשפטים צדיקים, שיש בהם צדיקים שהם בכחינת חוקים ויש בהם צדיקים שהם בכחינת משפטים.^ק

מסופר על הרה"ק רבי מרדכי מטשערנאביל זי"ע, שהיה דרכו בקודש לבקש הרבה כסף מן הבאים להסתופף בצילו, והמון העם לא ידעו לשם מה הוא מקבץ את כל הכספים האלה. אך בני בינה ידעו כי היה מפרנס בכספים אלה את ל"ו הצדיקים הנסתרים באותו הדור.

^ק ראה בספה"ק בני יששכר (מאמרי תשרי, מאמר ב, אות לב): שמעתי בשם קדוש אחד מדבר בפסוק ומי גוי גדול אשר לו חוקים ומשפטים צדיקים וכו', דהש"י יש לו בתוך בני ישראל עמו צדיקים שהם חוקים, וצדיקים שהם משפטים, כמו שיש בתורה מצוות שהם משפטים מובנים על פי שכל, ויש בתורה מצוות שהם חוקים מבלי טעם, כן נטע הש"י בישראל נשמות כאלו שהם צדיקים ומשפטים מובן בשכל שהם צדיקים, קורא ושונה, שייף עייל ושייף נפיק ולא מחזיק טיבותא לנפשיה ומסתפק במיעוט וכיוצא, וישנם נשמות שהם צדיקים בגזירת הש"י על דרך החוקים, אינו מובן מפני מה נקרא לזה צדיק ולמה בני הדור מחזיקין אותו לצדיק (אבל הכל הוא מאת הש"י כי הוא בורא כל הנשמות רבון כל המעשים אשר נעשים תחת השמש, הבן). ולפי זה שיעור הכתוב הוא כך, ומי גוי גדול אשר לו חוקים ומשפטים צדיקים, רצ"ל הצדיקים של אותו הגוי קדוש הם משפטים, וגם ישנם צדיקים חוקים מבלי טעם, והוא ככל התורה הזאת, היינו דמיון התורה שיש בה חוקים ומשפטים וכו'. עיי"ש עוד.

ולעולמי עולמים והם טובים לנצח. זהו שאמר ומי גוי גדול אשר לו חוקים ומשפטים צדיקים ככל התורה הזאת אשר אנכי נותן לפניכם 'היום', היינו שחוקי ומשפטי התורה הם חוקים ומשפטים צדיקים גם היום בכל דור ודור.

ויתבן לומר בזה עוד, כי הנה כלל גדול בעבודת השי"ת, שהבא ליטרה לא יקבל עליו קבלה טובה לזמן מרובה, כי אז יבוא אליו היצר הרע להניאו שהדבר למעלה מכוחותיו, כגון אם יבקש לפרוש מתאוות עולם הזה ולהתענות, יפתהו יצרו שלא יעמוד בזה וכיוצא בזה. על כן העצה היעוצה שלא יקבל האדם על עצמו קבלה טובה לזמן מרובה, אלא בכל יום יקבל עצמו מחדש דבר יום ביומו, ומאחר שתהיה הקבלה על יום אחד בלבד היא נקל עליו להבריה את יצרו הרע ולהתגבר עליו, וכך יעלה בידו לעבוד את השי"ת כל הימים. ולזה אמר הכתוב (דברים יא, יג) והיה אם שמוע תשמעו אל מצוותי אשר אנכי מצוה אתכם 'היום' דייקא, בכל יום יהא בעיניכם כאילו הקבלה היא על היום בלבד.

לבוונה זו אמרה תורה גם בפרשה זו, ומי גוי גדול אשר לו חוקים ומשפטים צדיקים ככל התורה הזאת אשר אנכי נותן לפניכם 'היום', שלא תקבל על עצמך קבלה טובה עד מאה ועשרים שנה שבכך אתה עלול ח"ו להיכשל, אלא אשר אנכי נותן לפניכם 'היום' כל יום בקבלה בפני עצמה.

*

עוד בכתוב הנ"ל, ומי גוי גדול אשר לו חוקים ומשפטים צדיקים וגו'. כבר

מהבנת המון העם, פשוטי העם אינם יכולים להבין על מה ולמה היה הרה"ק ממשערנאביל זי"ע תובע ממון מבני אדם. כיוצא בזה ישנם צדיקים שהמתבונן במעשיהם אינו יכול להבין כמה הם צדיקים ואינו רואה בהם שום מדריונות, ובכל זאת כלפי שמיא הם צדיקים בבחינת 'חוקים ומשפטים צדיקים'.

* * *

רק השמר לך ושמור נפשך מאד פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך ופן יסורו מלבבך כל ימי חיידך והודעתם לבניך ולבני בניך. (ד, ט)

הנהגה כה הזכרון שיהיה האדם זוכר את תלמודו תלוי במידת הקדושה שיש בו, שהמקדש ומטהר את עצמו מן השמים מסייעים אותו לזכור את תלמודו, כמו שאמרו (מגילה ו, ב) לאוקמי גירסא סייעתא מן שמיא. לכן בדורות עברו שהיו מקדשים ומטהרים את עצמם היו בנקל זוכרים את תלמודם, ואילו בדורנו העדר הקדושה היא סיבת הדבר לריבוי שכחת התורה.

רמז לדבר ימצא בכתוב (תהלים לו, י) כי עמך מקור חיים באורך נראה אור, 'אורך' בניגמטריא 'זכר'. ואילו 'חשך' אותיות 'שכח' (עיין זוה"ק ח"א דף קצג, ב; מגלה עמוקות, פרשת שמות, ד"ה בווהר חדש; דגל מחנה אפרים, פרשת בא, ד"ה ולכל; בן יהודע, שבת קלח, ב), בבחינת (תהלים פב, ה) בחשכה יתהלכו, והכסיל בחשך הולך (קהלת ב, יד). ולזה הזהירו חז"ל כל כך על שכחת התורה ואמרו (אבות ג, ח) כל השוכח דבר אחד ממשנתו הרי זה מתחייב בנפשו, כי שכחת התורה היא סימן על העדר הקדושה.

פעם אחת היה מעשה במתנגד אחד שרצה להתחקות אחר מעשיו והסתתר בחדרו של הרה"ק כל היום כולו להתבונן במעשיו, וראה איך שבמשך היום כולו מרבה הרה"ק לבקש כסף מן הבאים לפניו ותובע מהם שיתנו לו יותר ממה שביכולתם. אותו מתנגד חרה לו הדבר מאד וכמעט שפצה את פיו לדבר אל הרה"ק קשות, ובקושי עצר בעצמו ונשאר במקום המסתור שהיה בו. כך נמשך הדבר עד אחר תפילת מנחה וערבית, כשבמשך כל היום נכנסים בני אדם אל הרה"ק והוא תובע מהם כסף לרוב.

וידי באישון לילה נחרד אותו מתנגד כאשר לפתע שמע קול בני אדם הבאים אל חדר הרה"ק, והוא בעיניו לא ראה כלום, ועמד משתומם על הדבר. בתוך כך שמע קול איש בוכה ומבקש מאת הרה"ק שיפעל לתיקון נשמתו. שאלו הרה"ק, באיזה כח אתקן את נפשך, האם נתת לי פעם מאומה. נענה הלה ואמר, הן נתתי פעם לרבי מעות ופלוגי [שכבר נפטר לבית עולמן] היה נוכח באותו מעמד ויכול להעיד על כך. השיב הרה"ק בקול: הנה כאן בחדרי מתחת הארון מסתתר איש אחד, אשלחהו לקבל את העדות. קרא הרה"ק לאותו מתנגד וציווהו ללכת אל בית הקברות אל קברו של אותו פלוגי לדפוק על הקבר ולקבל מאתו את עדותו. הלה התיירא מאד, אולם חזקה עליו פקודת הרה"ק שהוא מוכרח ללכת, והרה"ק נתן לו את מקלו והורה לו לדפוק על הקבר מבלי שיתיירא מחשש סכנה.

הרי לפנינו שלפעמים מעשי הצדיקים הם בבחינת 'חוקים' הנעלמים

יום אשר עמדת לפני ה' אלקיך בחורב
כאמור ה' אלי הקהל לי את העם
ואשמיעם את דברי אשר ילמדון ליראה
אותי כל הימים אשר הם חיים על
האדמה ואת בניהם ילמדון. (ה, י)

הנה עיקר תכלית עסק התורה הוא כדי
לכוא על ידה לידי יראת ה', כאמור
'אשר ילמדון ליראה אותי כל הימים',
שתכלית הלימוד שיבוא לידי יראה,
כדדרשו חז"ל (ספרי, פרשת שופטים, פסקא
קסא; פסיקתא זוטרתא, דברים דף ל, א ודף נג, א)
שהתלמוד מביא לידי יראה.

והעוסק בתורה כדי שהתורה תביאהו
לידי יראת ה' אזי גם בנו
אחריו הולכים בדרך הישרה בתורת ה',
על דרך האמור (משלי כב, ו) חנוך לנער על
פי דרכו גם כי יזקין לא יסור ממנה,
כלומר, חנוך לנער על פי דרכו של האב
וכך גם כי יזקין לא יסור ממנה, כי אם
האב מקיים את מצוות ה' כראוי גם הבן
מקיים כמוהו, כמו שנאמר (משלי כ, ז)
מתהלך בתומו צדיק אשרי בנו אחריו.
אבל אם האב רשע עלולים גם בנו ללכת
בדרכיו הרעים, וכבר האריכו הפוסקים
(עיין שו"ע יו"ד סימן שעו, ד ובנושאי כלים שם)
במי שאביו רשע אם יאמר בנו קדיש
אחריו, ובפשטות הוא משום חטאי אביו
ואכמ"ל. כן איתא בספר חסידים (עיין שם
בסימן תשצו ובסימן תתקצו) שבני רשעים קשה
עליהם ללמוד תורה מחמת חטאי
אבותיהם.

זהו שאמר הכתוב, ואשמיעם את דברי
אשר ילמדון ליראה אותי כל
הימים אשר הם חיים על האדמה, ואז
אם יהא לימודם לתכלית יראת ה', אזי גם
ואת בניהם ילמדון.

ככל שהמומאה שולטת יותר כך
השכחה מתגברת יותר, על דרך
שמצינו (עיין זהר חדש, מדרש רות; שער
הגלגולים, הקדמה כג) שהרשעים שוכחים
אפילו את שמם ביום הדין. מאידך ככל
שהקדושה מתגברת יותר כן הוכרון
מתגבר יותר, על דרך שאנו אומרים
בקידוש היום 'זכרון למעשה בראשית'
'זכר ליציאת מצרים'. ולזה אמרה תורה
(במדבר טו, לט) ולא תתורו אחרי לבבכם
ואחרי עיניכם אשר אתם זונים אחריהם
למען תזכרו ועשיתם את כל מצוותי וגו',
היינו שהתנאי לזכירת כל מצוות ה'
ואפילו גירסא דינקותא היא 'ולא תתורו
אחרי לבבכם ואחרי עיניכם'.

על כך הזהיר כאן הכתוב, רק השמר
לך ושמור נפשך מאד לקדש ולטהר
את עצמך, פן תשכח את הדברים אשר
ראו עיניך ופן יסורו מלבבך כל ימי
חיך.

וסיים הכתוב, והודעתם לבניך ולבני
בניך, כי בנוסף לצרה זו שהוא
עצמו שוכח את התורה על ידי שאינו
מתנהג בקדושה, עלולה לבוא צרה גדולה
יותר שהוא מתחנך ומדריך את בנו כפי
שגגתו והמה גדלים להיות עמי הארץ.
לזה הזהיר רק השמר לך ושמור נפשך
מאד פן תשכח את הדברים אשר ראו
עיניך ופן יסורו מלבבך כל ימי חיך,
שאתה לא תשכח את דברי התורה ולא
יסורו מלבבך כל ימי חיך על ידי שתתנהג
בקדושה כראוי וכנכון, כי אם לא כך אזי
והודעתם לבניך ולבני בניך, עלול אתה
להנחיל את הטעויות ואת השיבושים
שלך לבניך ולבני בניך.

דברי תורה

מכ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

אנכי אנכי הוא מנחמכם

זכה לסיים ייעודו ושליחותו ולהכניסם לארץ ישראל, אחר שכל כך השתוקק לזה.

ויבואר בהקדם ענין גדול שאמר כ"ק אאדמו"ר זי"ע, לתרץ הענין שתשעה באב נקרא מועד עד שנפסק בשלחן ערוך (אורח חיים תקנ"ג, ד) שאין אומרים בו תחנון ואין נופלים על פניהם משום דמקרי מועד. ובבית יוסף (שם) הביא הפסוק קרא עלי מועד לשבור בחורי. ונודע בשער בת רבים מה שהקשה הגר"י עמדין בסידור (שער שלכת, דיני תשעה באב, דלת ב, הלן ב) דלכאורה הוא פליאה עצומה ומשולל הבנה, שהיום המר הזה בו חרב בית ה' וגלתה יהודה מעוני נקרא מועד, כי איזה מועד הוא יום רע ומר שבו טירתנו היתה לשמה.

בן יש ליתן מעם למה שנהגו להקל באבילות תשעה באב מן המנחה ולמעלה, והובא בטור (אורח חיים, סימן תקנ"ג) שאחר חצות מתחילים להכין צרכי סעודה לערב. וטעמא בעי על מה ולמה מקילים או כבר באבילות, אדרבה אז היו צריכים להחמיר כי הלא בשעה זו היתה

בתוה"ק (דברים ג, כג-כד) ואתחנן אל ה' בעת ההוא לאמר, ה' אלקים אתה החלות להראות את עבדך את גדלך ואת ידך החזקה אשר מי א-ל בשמים ובארץ אשר יעשה כמעשיך וכגבורתך. וכבר עמדו לבאר הלשון בעת ההוא, ועוד כמה דקדוקים ישנם בכתובים.

ובהמשך הכתובים (שם, כה-כו), אעברה נא ואראה את הארץ הטובה אשר בעבר הירדן ההר הטוב הזה והלבנון, ויתעבר ה' כי למענכם ולא שמע אלי וגו'. ויש להתבונן בסיבת הדבר שהרעיא מהימנא קדישא משה רבינו ע"ה לא נכנס לארץ ישראל, ומה פשר דבר דגם אחר שהפציר והתפלל תקמ"ו תפילות (דברים רבה יא, י) לא נענה ולא התמלאה בקשתו. ואף דברור ופשוט הוא שיש בזה ענינים גבוהים, גבוה מעל גבוה, ואנו מאמינים שמאתו ית"ש לא תצא הרעה, עדיין ניתן רשות ללמוד ולתת מעם לכך דמי שהנהיג את ישראל כרועה רחום ונאמן במצרים, ואחר כך ארבעים שנה במדבר, לא

שריפת המקדש היתה חסד גדול לבני ישראל כי על ידי זה נצטרפה השכינה הקדושה אל בני ישראל בגלות

אמנם עדיין קשה, דאף אם ישראל חטאו והיו ראויים לעונש ולגלות, מה עונש הגיע לשכינה הקדושה שהוגלתה אף היא ממקומה והסתלקה מבית קדשי הקדושים, מה שגרם לחילול שם שמים בעולם. הלא היו יכולים להעניש את ישראל ולהגלותם לארץ אויב, בעוד שבית המקדש ישאר על מכונו והשכינה הקדושה לא תנודד ממקומה.

ברם כל זאת הוא חסד גדול מאד מאת אבינו שבשמים האוהב עמו ישראל ואשר רחמיו על כל מעשיו, כי אלמלי היתה השכינה הקדושה נשאת במקום כבודה בעוד שבני ישראל היו גולים מארצם, הרי לא היה להם מי שיגן בעדם בגלותם בהיותם בארץ מרחקים והיה מסתלק מהם השמירה דלעילא, ואז היה מתקיים ח"ו בהם הכתוב (ויקרא כו, לה) ואבדתם בגוים ואכלה אתכם ארץ אויביכם. במצב כזה היו המקטרגים והמסטינים יכולים להתגבר על בני ישראל ולהכשילם בנוף ובנפש ולהביא עליהם צרות ואכזריות עד לכליה ח"ו.

לבן סיבב הקב"ה ברוב רחמיו ואהבתו לבני ישראל, שבות ה' יחרב ויהא למאכולת אש ובכך סילק את השכינה הקדושה ממקומה בכדי שתדד אף היא יחד עם בני ישראל לגלותם, וכאם המסוככת על בניה תשגיח השכינה ותגן על בני ישראל למען יוכלו לעמוד

שריפת בית אלקינו ולפנות ערב הוצת באש, ורבי יוחנן אמר אלמלי הייתי שם הייתי קובעו בעשירי שרובו של היכל בו נשרף (תענית כג, א), ואם כן בדין הוא להרבות באבילות יותר מבכיל תשעה באב.

וביאר בדרך של התחזקות גדולה, דבאמת טמון ברמו בזה ענין נורא ונשגב מאד, דהנה הוא פלא גדול מאד היאך עלה ביד הרשעים הממאים להיכנס לפני ולפנים, לבית קדשי הקדשים, במקום אשר הכהן גדול לא היה לו רשות להיכנס אלא פעם אחת בשנה, אחרי כל הקדושות וההכנות וההגבלות, ובאם לא היה ראוי לעבוד העבודה בבית קדשי הקדשים לא היה מוציא שנתו, וכיצד יתכן כזאת שהרשעים בטומאתם נכנסו למקום זה ששם היתה התגלות הקדושה, ועלה בידם לחרף ולגרף ולקרוע את הפרוכת.

אלא דאין הכי נמי בעוד שהשכינה הקדושה היתה שרויה בבית המקדש, לא היה רשות לשום בן אנוש להיכנס לבית קדשי הקדשים לפני ולפנים, ואפילו הכהן גדול שהיה נכנס לשם פעם אחת בשנה היה צריך להכין עצמו בקדושה ובהכנה יתירה, ובאם לא היה ראוי ובשלימות לא היה יוצא משם בחיים, כיון ששם היתה השראת הקדושה העליונה, אולם משעברו בני ישראל עבירות והתחילו לזלזל בתורה ומצוות, נגרם שתסתלק השכינה מבית קדשי הקדשים ודין גרמא שניתן כח ועוז ביד הרשעים להיכנס לבית ה'.

בעם ישראל עד היום הזה, אזי בד בבד עם רגשות הצער והיגון גם מוצאים נחמה בזה שגשרף המקדש אשר בנין כך הוכרחה השכינה הקדושה אף היא לגדוד ממקומה, וקדמא ואולא עם בני ישראל בכל הגליות, וגם בעבודתינו לא עזבנו אלקינו. ובכח הזה שהבורא כל עולמים אתנו בכל עת ובכל רגע, יש לנו היכולת להחזיק מעמד בכל שנות הגלות, להתחזק באמונת אמת ולצעוק שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד.

לְבָן נקרא יום תשעה באב מועד, וגם מקילים בצהרי היום בכמה עניני אבילות ומתחילים להכין צרכי סעודה, כי דייקא אז בזמן שריפת הבית באים להתחזקות גדולה ולנקודה של שמחה והתעוררות שבוודאי נזכה לביאת הגואל.

להרבות בתורה כדי להתדבק בשכינה שגלתה עמנו

לֹזָה אמרו חז"ל (תענית לא, א) לגבי יום חמשה עשר באב, מכאן ואילך דמוסיף יוסיף ודלא מוסיף יאסף וכו', מאי יאסף, אמר רב יוסף תקבריה אימיה. וכמעט שלא מצינו בחז"ל ביטוי בלשון חריף כל כך. והענין בזה כי מתשעה באב ועד ט"ו אב ישנם שבעה ימים, שהם כשבעת ימי אבילות במת, כי עודנו שרויים באבל וצער על חורבן בית המקדש, אבל מיום ט"ו אב ואילך מוטל עלינו לעמוד ולהתנער מעפר על ידי ריבוי לימוד התורה. כי הלא כאמור כל ענין חורבן הבית היה בכדי שהשכינה תהיה עמנו בגלות ויהא לנו הכח והיכולת להחזיק מעמד בין העמים,

בנסיונות הקשים של שנות הגלות, ושכל מצב יתחזקו באמונה ודביקות בבורא כל עולמים ולא ישכחו שיש בורא ומנהיג לעולם שמשגיח עליהם בעינא פקיא. השכינה הקדושה תשגיח ותשמור עליהם דאף שיעברו עליהם צרות רבות ורעות לא יבואו ח"ו לידי כליה, ותמיד ישאר שריד ופליט לבית ישראל.

כל המתבונן יראה שבכל הגליות ובכל המקומות שהגיעו שם בני ישראל בכל אתר ואתר, עמדו עליהם האומות לכולתם ולאבדם מן העולם, ובכל דור ודור עומדים עלינו לבלותינו, ועם כל זה כלל ישראל חי וקיים לנצח נצחים, נצח ישראל לא ישקר. ולעומת זאת כמה אומות נתבטלו ונעקרו מן העולם כמשך שנות דור, ואין יודעים מהם כלל וכלל. וזאת בזכות השכינה הקדושה שמתהלכת עמנו בכל מקומות מושבותינו ומשגיחה עלינו כאם המפקחת על בנה שלא יארע לו שום נזק ושום צער. כל הקיום שיש לבני ישראל אחרי כל הגליות שעברו הוא מכיון שהקב"ה כביכול גולה אתנו ומצילנו מיד כל הקמים עלינו.

רגשות התחזקות ונחמה ביום תשעה באב

על כן, אף שבוודאי צריכים לכבות ולקונן על בית ה' ועל עם ה' כי נפלו חרב, עד מתי לא תרחם ציון ותבנה חומות ירושלים, אולם לעומת זה ביום תשעה באב בעת שמתקרבים לעת ערב שאז נשרף בית מקדשנו ותפארתנו ונזכרים שמעת הזאת התחילו לשעבד

מיצר ודואג על חורבן בית המקדש, אבל כבר אמר החכם (חובות הלכות, שער הפרישות פרק ד) צהלה בפני ואבלי בלבי. הן תאמינו לי, כי אנחנו אומרים תיקון חצות בבכיה והספד, ועם כל זה הכל בשמחה, שכך למדנו הרה"ק הרבי ר' שמעלקא זי"ע, על פי משל למלך שנשבה למרחקים ועמד לפוש אצל אחד מאוהביו, וכראותו את המלך בשביה הלך ובכה מאין הפוגות, ועם כל זה שמח כי המלך מתאכסן אצלו. והנמשל מובן, כי באותה שעה שבוכה על חורבן בית המקדש, השכינה כנגדו שנאמר (איכה ב, יט) קומי רוני בלילה וגו' נוכח פני ה', ואם כן שש אנכי על אשר עם כל זאת קרוב אני עתה אל השכינה הקדושה, עכרה"ק.

והדברים תואמים היטב, דבוודאי יש לנו לבכות על חורבן הבית וגלות ישראל וחילול השם הגדול והנורא, אבל בד בבד יש לנו לשמוח על כך שהמלך אתנו, רצ"ל שגם המלך גלה מארמון ועיר המלוכה, וכיון שהוא נמצא אתנו הוא יכול להגין בעדנו בעינא פקיא, ועל זה שפיר יש לנו לשמוח ולהתחזק.

על פי זה פירש הישמח משה זי"ע (פרשת מצורע, עה"פ בקרבכם לפני) את הפסוק הנ"ל, קומי רוני בלילה לראש אשמורות שפכי כמים לבך נכח פני ה', ודקדק דהלשון רנה יש לו ב' פירושים, מחד הוא לשון שמחה ומאידך הוא לשון בכיה כמאמר הכתוב (מלכים א כב, לו) ויעבור הרנה במחנה, ולמה נקט לשון המשתמע לשתי פנים עיי"ש, ולדברינו יבואר היטב ששניהם ילכו יחדיו, מחד יש לבכות

והדרך להרגיש את השפעת השכינה הוא על ידי לימוד התורה, כמאמרם ז"ל (תמיד לב, א) כל העוסק בתורה בלילה שכינה שרויה כנגדו.

אבל ודלא מוסיף יאסף, דכיון שאינו מחשב חשבונו של עולם להבין ולהשכיל שסיבת הדבר שנחרב הבית היה במטרה גדולה ונשגבה שהשכינה תצא עמנו לכל הגליות, הרי עונשו גדול מאד, כי נמצא עבורו שלחינם גלתה השכינה ונשרף הבית, והוא גורם צער גדול לשכינה הקדושה, ועל כן עונשו גדול מאד. עכרה"ק של כ"ק אאדמו"ר זי"ע, בתוספת ביאור, והאריך עוד בזה הרבה, ודברים אלו הם חיוזק גדול ותורה מן השמים.

התחזקות בזמן הגלות על שהמלך מלכו של עולם אתנו

יש להסמך לזה מה שכתב זקה"ק בעל ייטב לב זי"ע בספר ייטב פנים (מאמר יפה עינים, אות יח; אבני זכרון, אות יא) העובדא על נסיעתו הראשונה של זקה"ק בעל ישמח משה זי"ע אל הרה"ק מלובלין זי"ע, אחר שכבר הוטבו בעיניו דרכי החסידים, מלבד קושיא אחת שלא נתנה לו מנוח, למה דרכם לשמוח תמיד, והלא מבואר בשולחן ערוך (אורח חיים א, ג) ראוי לכל ירא שמים שיהיה מיצר ודואג על חורבן בית המקדש.

כשנבנם אל הרה"ק מלובלין, תיכף שאל אותו הרה"ק, מדוע פניכם כחושים היום, הן אמת שכתוב בשולחן ערוך ראוי לכל ירא שמים שיהא

נתנחם, והם אומרים שרק הקב"ה בעצמו יכול לנחמם.

והחזרו הנביאים והביאו דבריהם לפני הקב"ה ואמרו לפניו ההפמרה הג', עניה סוערה לא נחמה (ישעיה נד, יא), רצ"ל שאין ישראל רוצים להתנחם מכיון שההסתר פנים גדול מאד. ועל זה הקב"ה משיב בהפמרה הד', אנכי אנכי הוא מנחמכם (שם נא, יב), רצ"ל אנכי שרוי עמכם ובוה תדעו כי אנכי הוא מנחמכם, דאלמלא גלתה שכינה עמכם הייתם נטמעים בין הגויים ואף לא ידעתם להצטער על זה, ואף על פי שהמצב קשה עד מאד, ושחור משחור תארנו, ואין מתנהגים כראוי ואין הולכים בדרך הישר והטוב, מכל מקום על ידי זכירת השי"ת והידיעה שהוא נמצא אתנו ושה' הוא האלקים, וכאשר באה צרה על האדם הוא יודע לזעוק אל ה' ולהתחנן שיעזרהו, זה גופא הוא הנחמה, שאני שרוי אתכם.

ובבדי לחוק את בני ישראל, הקב"ה אומר להם בהפמרה ה', רני עקרה וגו' פצחי רנה וצחלי וגו' (שם נד, א), וכן בהפמרה ו', קומי אורי כי בא אורך וכבוד ה' עליך זרח (שם ס, א), שכבר כעת יש להם לשמוח על שהוא נמצא עמהם בכל המקומות. ובני ישראל מתחזקים ומתנחמים ואומרים בהפמרה ז', שוש אשיש בה' תגל נפשי באלקי כי הלבישני בגדי ישע וגו' (שם סא, י), דגם בזמן ששורה מדת הדין מבחינת שם אלקים, מכל מקום שוש אשיש בה' הנמצא אתנו בכל מצב, ותגל נפשי באלקיני שגלה עמנו כביכול כדי להיות יחד עמנו, שזה נותן לנו פתח ותקוה

ולהצטער לאין שיעור על חורבן הבית, עד מתי עוזך בשבי ותפארתך ביד צר, עבר קציר וכלה קיץ ואנחנו לא נושענו, ועל זאת קומי רוני בלילה וגו' ושפכי כמים לבך בדמעות שלישי. אך מאידך, קומי רוני מלשון שמחה על אשר אנו נובח פני ה', שגם בזמן הגלות אנו זוכים להתדבק בשכינה שאף היא גלתה עמנו, ולולא זאת מי יודע מה היה עלול לקרות לכלל ישראל במשך שנות גלותם ונדודיהם גולה אחר גולה.

רמזי התחזקות בהפטרות שבעה דנחמתא

עוד יש להסמך לזה מה שכתב הלבוש (אורה חיים סימן תכה, ח) בשם האבודרהם, ברמזו סדר ההפטרות בשבעה דנחמתא, שהקב"ה שלח כביכול את הנביאים לנחם את ישראל אחר שגלו ונגזרו עליהם גזרות קשות, ואמרו לישראל, נחמו נחמו עמי יאמר אלקיכם (ישעיה מ, א), אבל בני ישראל בכו כנגדם ואמרו ההפמרה הב', ותאמר ציון עזבני ה' וה' שכחני (שם מט, יד), דהיאך אפשר להתנחם עם ריבוי הצרות וריבוי הנסיגות הגדולים כל כך, כאשר הטומאה מתגברת ושכחנו שם אלקיני וקשה עלינו להתדבק בקדושה ולשמור על רמ"ח האברים ושם"ה הגידים, והרשעים הכופרים פורקי העול מתחזקים לעומתנו ומשנאך נשאו ראש, ונתקיים כל המיצר לישראל נעשה ראש (גיטין נג, ב), וצרות רבות סבבונו בצרות גשמיות אשר אין לך יום שאין קללתו מרובה משל חברו, ועוד יותר קא בכיני על שכמעט שכחנו שהשי"ת בעולם, ובמה

נפלאותיו, ולא יזעקו לאמר עובני ה' וה'
שכחני.

ברם בשביל לזכות לזה לא היה משה
רבינו יכול להיכנס לארץ ישראל,
כמבואר בקדמונים (ראה פרשת דרכים, דרוש
ה) שאם היה משה רבינו נכנס לארץ
ישראל ובונה את בית הבחירה, לא היה
כח לשונאי ישראל לשלוט בבית המקדש
ולתהריבו, כמאמרם ז"ל (סוטה ט, א) שלא
שלטו שונאים במעשה ידיו של משה,
לכך אם היה מקים את בית המקדש היה
נשאר עומד קיים לעולם ואז לא היו
יכולים לשפוך החמה על עצים ואבנים
אלא להעניש את שונאיהם של ישראל
ח"ו.

לְבַן דוּקָא אחר שביקש משה רבינו
שגם בזמן הגלות ירגישו בני ישראל
שהקב"ה נמצא עמם בכל מקום ובכל
זמן ובכל מצב, נתעורר הכרח שלא
להכניסו לארץ ישראל, כי כאמור שזה
היה מונע את חורבן הבית ואז לא היתה
השכינה הקדושה גולה ממקומה יחד עם
בני ישראל. וזהו ויתעבר ה' בי למענכם
ולא שמע אלי, רצ"ל לטובתכם
ולהנאתכם לא שמע לקול תפילותי, כדי
שהשכינה תהיה עמכם בגלות כאם
המסוככת על בניה.

מתוך ד"ק בעידן רעוא דרעיון
ש"ק פרשת ואתחנן תשנ"ה

שבוודאי יבא הגואל בקרוב ממש. עכ"ד
ובתוספת ביאור.

אילו נכנס משה רבינו לארץ ישראל לא היה הבית נחרב

זהו שאמר הכתוב, ואתחנן אל ה' בעת
ההוא, ואיתא בספרים הקדושים
(עין דברי אמת, פרשתו, ד"ה לפסוק ראשון)
דבעת ההוא מורה על לעתיד לבוא
בעקבתא דמשיחא, דמצינו (דברים לד, א-
ב) ויעל משה מערכות מואב אל הר נבו
וגו' ויראהו ה' את כל הארץ וגו' עד הים
האחרון, וברשי, אל תקרי הים האחרון
אלא היום האחרון, הראהו הקב"ה כל
המאורעות שתתדין ליארע לישראל עד
שיחיו המתים.

וכשראה משה רבינו את שפל המצב
של בני ישראל בעת ההוא
ואת ריבוי הצרות שיפקוד אותם, התחנן
וביקש שגם אז לאמר ה' אלקים, רצ"ל
שיהא להם הכח להתחזק באמונה ולומר
ה' הוא האלקים. וביקש משה רבינו,
אתה החלות להראות את עבדך את
גדלך ואת ירך החזקה, שגם בזמן הגלות
כשהיו בבחינת עבדים שאינם עושים
רצונו של מקום (בבא בתרא י, א), גם אז
יראו בחוש שהקב"ה עומד לימינם בידו
הגדולה והחזקה להושיעם מכל
רודפיהם, ולא יאמרו איה גבורותיו איה

לעילוי נשמת

הרה"ח ר' שמחה ניסן ז"ל בן הגה"ח ר' שלמה דוד ז"ל רוטנברג

נלב"ע ביום כ"ב תמוז תש"ע – תנצב"ה

שמרשימותיו נערך שיעור החומש רש"י מכ"ק מרן אדמו"ר זי"ע בגליון זה

נמסר לידינו באדיבות לבו של בנו הרה"ג ר' שלמה דוד רוטנברג ז"ל

נלב"ע ביום כ' תשרי, ד' דחוד"מ סוכות תשע"ח – תנצב"ה

משפחת שווארץ הנכבדה הי"ו
לעילוי נשמת אימם החשובה
מרת **מאטיל רחל** ע"ה בת הרה"ח ר' **משה שמעיה** ז"ל
אלמנת הרה"ג ר' **נפתלי צבי שווארץ** ז"ל
למלאת השנה לפטירתה, ביום י"א מנחם אב תשפ"ב
תנצב"ה

לעילוי נשמת
הב' המו"מ בתויר"ש מורינז **אברהם בנימין ביינוש הכהן כץ** ז"ל
ממציויני תלמידי ישיבתנו הק'
בן יקר ליבלח"ט הרה"ג ר' ישראל אריה כץ שליט"א
נלב"ע ביום י"ב מנחם אב תשס"ו
תנצב"ה
הונצח ע"י חבריו וידידיו יבלחט"א

הרה"ח ר' **אברהם דייטש** הי"ו
משב"ק אצל כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
לעילוי נשמות המיו והמותו החשובים
הרה"ח ר' **משה נחמיה** ב"ר יהודה ז"ל **שטרויבל**
נלב"ע ביום כ"א אייר תשל"ט
וזוגתו מרת **חיה** ע"ה ב"ר דוד טעלאוויטש ז"ל
נלב"ע ביום ט"ז מנחם אב תש"פ
תנצב"ה

לעילוי נשמת
האבר"ך היקר
הר"ר **יוסף יצחק** ב"ר אליהו ז"ל **קוט**
נלב"ע בדמיו ימיו ביום ש"ק פרשת ואתחנן, ט"ז מנחם אב תשע"ח
תנצב"ה

לקיים רצון צדיק!
המעוניינים לתרום להדפסת גליונות דברי התורה לכבוד השמחה במעונם או להנציח קרובים – נא יפנו מבעוד מועד בטלפון: 052-7140042

המחותנים, הרה"ח ר' בנימין שכטר הי"ו

קרית צאנו, נתניה

והרה"ח ר' יהושע עוזר הכהן ויינרייך הי"ו

חיפה

לזכות בנו המו"מ בתויר"ש הבה"ח יעקב יוסף חיים שכטר שיחי
ובתו הכלה תחי' לרגל שמחת נישואיהם במזל טוב
החתונה אי"ה ביום שני הבעל"ט, י"ג מנחם אב, באולמי 'היכל רוזנברג' קרית צאנו נתניה
יזכו להקים בית נאמן בישראל ויעלה זיווגם יפ"ה יפ"ה, ולרוב נחת ואושר כה"י

הרה"ח ר' חיים המרמן הי"ו

קרית צאנו, נתניה

לזכות בתו תחי' לרגל שמחת נישואיה במזל טוב

עב"ג המו"מ בתויר"ש הבה"ח מורינו אלעזר יצחק שליסל שיחי

בן הרה"ח ר' יעקב הי"ו

החתונה אי"ה ביום רביעי הבעל"ט, ט"ו מנחם אב, באולמי 'היכל רוזנברג' קרית צאנו נתניה
יזכו להקים בית נאמן בישראל ויעלה זיווגם יפ"ה יפ"ה, ולרוב נחת ואושר כה"י

הר"ר צבי נחום בעלז הי"ו

קרית צאנו, נתניה

בן הרה"ח ר' מאיר הי"ו, ותתן הרה"ח ר' משה מאיר ברבר הי"ו

לזכות בתו תחי' שנולדה במזל טוב

יזכה לגדלה לבעל תורה לחופה ולמעש"ט, ולרוב נחת ואושר כה"י

הרה"ח ר' בנימין קלוגר הי"ו

ירושלים

לעילוי נשמות

אביו החשוב מנכבדי עדתנו הק'

הרה"ח ר' אליעזר ב"ר יהושע ז"ל קלוגר

נלב"ע ביום י"א מנחם אב תשס"ב

ואמו מרת גיטל ב"ר שמעון חיים ז"ל

נלב"ע ביום י"ז כסלו תש"ם

תנצב"ה